

Utbildning för nyanlända elever - mottagande och skolgång

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utbildningsutskottet regeringens förslag i proposition 2014/15:45 Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång, sex följd motionsyrkanden och tre motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena.

I propositionen föreslås ändringar i skollagen (2010:800). En definition av nyanländ ska införas. Med nyanländ ska avses den som har varit bosatt utomlands och som numera är bosatt här i landet eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

En nyanländ elevs kunskaper ska bedömas. En sådan bedömning ska göras även för vissa andra elever som har varit bosatta utomlands, om det behövs. Resultatet av bedömningen ska ingå i underlaget för beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp samt för planeringen av undervisningen och tidsfördelningen mellan ämnena.

En nyanländ elev ska inom två månader från det att han eller hon för första gången tagits emot i skolväsendet placeras i en årskurs som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Inom samma tid ska eleven placeras i en undervisningsgrupp. Det samma gäller vissa andra elever vars kunskaper har bedömts.

En nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen ska delvis få undervisas i förberedelseklass. Under samma förutsättningar ska även andra elever vars kunskaper har bedömts få undervisas delvis i förberedelseklass. En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i ämnet. Undervisning i förberedelseklass ska inte få pågå längre än två år.

Bestämmelserna om åtgärdsprogram ska inte tillämpas om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom en åtgärd till stöd för nyanlända elever eller andra elever vars kunskaper har bedömts.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

I betänkandet finns sex reservationer (M, SD, C, V, FP, KD).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	8
Utbildning för nyanlända elever - mottagande och skolgång	8
Definitionen av nyanländ	16
Bedömning av nyanlända elevers kunskaper	17
Förberedelseklass	19
Uppdrag till Skolverket	23
Uppföljning av de föreslagna lagändringarna	24
Kvaliteten i gymnasieskolans introduktionsprogram	25
Reservationer	27
1. Definitionen av nyanländ, punkt 2 (SD)	27
2. Bedömning av nyanlända elevers kunskaper, punkt 3 (M, C, FP, KD)	27
3. Förberedelseklass, punkt 4 (M, C, FP, KD)	28
4. Uppdrag till Skolverket, punkt 5 (M, C, FP, KD)	29
5. Uppföljning av de föreslagna lagändringarna, punkt 6 (V)	30
6. Kvaliteten i gymnasieskolans introduktionsprogram, punkt 7 (M, C, FP, KD)	30
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Propositionen	32
Följdmotionerna	32
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	33
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Utbildning för nyanlända elever - mottagande och skolgång**
Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800). Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:45.
- 2. Definitionen av nyanländ**
Riksdagen avslår motion
2014/15:3030 av Carina Herrstedt m.fl. (SD).
Reservation 1 (SD)
- 3. Bedömning av nyanlända elevers kunskaper**
Riksdagen avslår motionerna
2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 1 och
2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 21.
Reservation 2 (M, C, FP, KD)
- 4. Förberedelseklass**
Riksdagen avslår motionerna
2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD) yrkandena 2
och 3 samt
2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 22.
Reservation 3 (M, C, FP, KD)
- 5. Uppdrag till Skolverket**
Riksdagen avslår motion
2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 4.
Reservation 4 (M, C, FP, KD)
- 6. Uppföljning av de föreslagna lagändringarna**
Riksdagen avslår motion
2014/15:3018 av Daniel Riazat m.fl. (V).
Reservation 5 (V)
- 7. Kvaliteten i gymnasieskolans introduktionsprogram**
Riksdagen avslår motion
2014/15:2574 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 8.
Reservation 6 (M, C, FP, KD)

Stockholm den 9 april 2015

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Jabar Amin (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Carina Herrstedt (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD) och Roza Güclü Hedin (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2014/15:45 Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång, sex följd motionsyrkanden och tre motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15. En redovisning av förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag återges i bilaga 2.

Bakgrund

Den dåvarande jämställdhets- och biträdande utbildningsministern beslöt i maj 2012 att en promemoria med förslag om att förbättra utbildningen för nyanlända elever skulle utarbetas inom Utbildningsdepartementet. I uppdraget ingick att utreda hur mottagandet och undervisningen av nyanlända elever i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan borde regleras. Denna del av uppdraget redovisades i februari 2013 genom promemorian Utbildning för nyanlända elever – Mottagande och skolgång (Ds 2013:6). I propositionen behandlas förslagen i promemorians avsnitt 5.1–5.6. Promemorian har remissbehandlats.

Lagrådet har yttrat sig i ärendet. Regeringen har delvis följt Lagrådets förslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800).

En definition av nyanländ ska införas. Med nyanländ ska avses den som har varit bosatt utomlands och som numera är bosatt här i landet eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

En nyanländ elevs kunskaper ska bedömas. En sådan bedömning ska göras även för vissa andra elever som har varit bosatta utomlands, om det behövs. Resultatet av bedömningen ska ingå i underlaget för beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp samt för hur undervisningen ska planeras och hur tiden ska fördelas mellan ämnena.

En nyanländ elev ska inom två månader från det att han eller hon för första gången tagits emot i skolväsendet placeras i en årskurs som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Inom samma tid ska eleven placeras i en undervisningsgrupp. Det samma gäller vissa andra elever vars kunskaper har bedömts.

En nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen ska delvis få undervisas i förberedelseklass. Under samma förutsättningar ska även andra elever vars kunskaper har bedömts få undervisas delvis i förberedelseklass. En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i ämnet. Undervisning i förberedelseklass ska inte få pågå längre än två år.

Bestämmelserna om åtgärdsprogram ska inte tillämpas om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom en åtgärd till stöd för nyanlända elever eller andra elever vars kunskaper har bedömts.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Utskottets överväganden

Utbildning för nyanlända elever - mottagande och skolgång

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) som bl.a. innebär att en definition av nyanländ ska införas och en nyanländ elevs kunskaper ska bedömas.

Bakgrund

Elever i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som nyligen anlänt till Sverige utgör en mycket heterogen grupp. En nyanländ elev kan ha bristande kunskaper i svenska men mycket goda ämneskunskaper i övrigt. Andra nyanlända elever som är äldre än sju år kanske inte har haft möjlighet att gå i skolan i sitt hemland.

Ett särskilt regelverk för mottagande och skolgång för nyanlända elever saknas i den befintliga lagstiftningen.

Propositionen

Vem ska anses vara nyanländ?

I propositionen föreslås att en definition av nyanländ ska införas i skollagen. Med nyanländ ska avses en person som har varit bosatt utomlands och som nu är bosatt i landet eller ska anses vara bosatt i landet och som har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då personen fyller sju år. En person ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet. Uttrycket ”nyanlända ungdomar” ska användas i bestämmelserna om introduktionsprogrammet språkintröduktion i gymnasieskolan. Även andra elever än nyanlända ska få gå språkintröduktion om det finns särskilda skäl.

Regeringen anger bl.a. följande skäl för sitt förslag: För att värna elevernas rättssäkerhet krävs enligt regeringen en definition av begreppet nyanländ, som tydligt klargör vilka som i första hand ska omfattas av den särskilda regleringen. Genom att man definierar vem som ska anses vara nyanländ klargörs huvudmannens ansvar gentemot dessa elever. Att en elev omfattas av definitionen nyanländ ska enligt förslaget leda till att det görs en bedömning av elevens kunskaper. Förslagen i propositionen ger alltså inte en nyanländ elev någon rätt till särskilda åtgärder enbart av det skälet att han eller hon omfattas av definitionen. En bedömning av elevens kunskaper kan i en del fall leda till att det inte finns behov av några åtgärder medan det i andra fall kan konstateras

ett omfattande behov. Bedömningen ska därför ligga till grund för ett ställningstagande om huruvida det behövs några åtgärder och i så fall vilka. Det är en annan sak att de allra flesta av de nyanlända eleverna i praktiken bedöms få del av olika insatser. Det är givetvis avsikten att mer omfattande åtgärder ska användas där behoven är som störst, t.ex. när det gäller elever som anlänt i tonåren.

Bedömning av elevernas kunskaper

I propositionen föreslås att en bedömning av en nyanländ elevs kunskaper ska göras om eleven har tagits emot i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialsolan eller sameskolan, och en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Om det behövs ska en sådan bedömning också göras dels för en elev som har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här i landet senast vid höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år, dels för en elev som efter skolgång i Sverige har varit bosatt utomlands och därefter har återvänt till Sverige för att återuppta sin utbildning här.

Bedömningen ska göras skyndsamt. När det gäller nyanlända elever ska bedömningen slutföras i sådan tid att beslut om vilken årskurs och undervisningsgrupp eleven ska placeras i kan fattas inom två månader från det att eleven för första gången har tagits emot inom skolväsendet i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialsolan eller sameskolan. Det samma gäller en elev som tidigare har gått i svensk skola och som efter bosättning utomlands har återvänt till Sverige för att återuppta sin skolgång här. När det gäller en elev som har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här senast vid höstterminens start det kalenderår han eller hon fyller sju år, ska en bedömning vid behov göras senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialsolan eller sameskolan. Rektorn ska ansvara för att en elevs kunskaper bedöms i de fall det krävs enligt regleringen eller behövs enligt en bedömning.

En bedömning av en elevs kunskaper ska – när det är fråga om nyanlända eller elever som återvänder till Sverige för att återuppta sin skolgång här – utgöra underlag för beslut om vilken årskurs och undervisningsgrupp eleven ska placeras i, hur undervisningen i de olika ämnena ska planeras och hur tiden mellan de olika ämnena ska fördelas. När det är fråga om en elev som har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här i landet senast vid höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år, ska bedömningen av elevens kunskaper utgöra underlag vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om underlaget för bedömningen.

Regeringen anger bl.a. följande skäl för sitt förslag: En förutsättning för att undervisningen ska ge eleven möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen är att skolan tar fasta på de kunskaper eleven

tidigare har utvecklat och vad eleven behöver fortsätta att utveckla för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det finns i dag stora skillnader mellan skolor, både när det gäller i vilken mån det görs bedömningar av nyanlända elevers kunskaper och kvaliteten i dessa bedömningar. Skillnaderna riskerar att leda till att kraven på en likvärdig utbildning inte uppfylls. Det är viktigt att beakta att elever som har invandrat och som har anlänt när de är äldre än när man normalt börjar i skolan i Sverige, visserligen oftast har bristande kunskaper i det svenska språket men för övrigt kan ha mycket goda kunskaper i de olika ämnena. Undervisningen för nyanlända elever utgår dock inte alltid från att de är en heterogen grupp, utan det förekommer generella lösningar som inte tar hänsyn till elevers individuella förutsättningar eller behov. Hur undervisningen för nyanlända elever bör utformas, vilken ämnesundervisning de kan delta i och i vilken omfattning detta kan ske är alltid en bedömning som måste göras individuellt utifrån den enskilda eleven. Utgångspunkten ska vara att eleven så snart som möjligt ska delta fullt ut i ordinarie undervisning i alla ämnen. För att detta ska vara möjligt kan olika typer av språk- och kunskapsutvecklande insatser krävas.

Det är viktigt att skolor redan tidigt bildar sig en uppfattning om vilka kunskaper som nyanlända elever har. En inledande bedömning av kunskaperna är själva fundamentet för den vidare utbildningen och syftar till att de nyanlända eleverna ska kunna placeras i ett sådant sammanhang att de kan ta till sig undervisningen. Bedömningen syftar också till att redan på ett tidigt stadium upptäcka elever som behöver särskilda åtgärder från skolans sida. Ytterligare ett argument för att tidigt göra en bedömning av nyanlända elevers kunskaper är att en sådan bedömning ökar förutsättningarna för att alla elever ska få en likvärdig utbildning. Regeringen föreslår därför att det införs ett krav på en väl underbyggd inledande bedömning av nyanlända elevers kunskaper. Utgångspunkten för bedömningen ska vara att eleven så snart som möjligt ska kunna följa och tillgodogöra sig undervisningen i den elevgrupp som eleven normalt ska tillhöra. I vissa fall kan det dock redan från början stå klart att en bedömning av en nyanländ elevs kunskaper inte behövs, t.ex. om eleven under den tid han eller hon har bott utomlands har gått i en svensk utlandsskola. Kravet att det ska göras en bedömning av en nyanländ elevs kunskaper bör därför inte vara ovillkorligt, utan en sådan bedömning bör kunna underlåtas om den framstår som uppenbart obehövlig.

Regeringen har förståelse för att den föreslagna bedömningstiden (två månader) i en del fall kan vara alltför kort. För många elever krävs det sannolikt längre tid för att genomföra en mer ingående kartläggning. Avsikten är dock inte att i detta inledande skede göra en helt uttömmande kartläggning av elevens kunskaper. Det viktiga är att han eller hon bedöms skyndsamt och därmed tidigt ges de åtgärder som är lämpliga. Den initiala bedömningen ska också underlätta årskursplacering och/eller placering i en undervisningsgrupp, och regeringen bedömer att det inte är gynnsamt för eleven om sådana placeringar dröjer mer än två månader. Det finns dock inget som hindrar att en fortsatt kartläggning görs av vissa elever som kan vara särskilt svåra att bedöma.

Placering i årskurs och undervisningsgrupp

Rektorn ska senast inom två månader från det att en nyanländ elev för första gången har tagits emot inom skolväsendet i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan besluta om placering i en årskurs och i en undervisningsgrupp. Eleven ska placeras i en årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Om den skolenhet där elevens kunskaper har bedömts inte anordnar den årskurs som eleven ska placeras i, får eleven omplaceras till en annan skolenhet.

Motsvarande ska gälla i fråga om en elev som efter skolgång i Sverige har bott utomlands för att därefter återvända till Sverige för att återuppta sin skolgång här och vars kunskaper har bedömts. Beslut om årskursplacering och placering i undervisningsgrupp ska i fråga om en sådan elev fattas inom två månader från det att eleven på nytt har tagits emot i skolväsendet inom någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan.

När det gäller en elev som har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här i landet senast vid höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år, och vars kunskaper har bedömts, ska beslut om i vilken undervisningsgrupp eleven ska placeras fattas inom två månader från det att eleven har tagits emot i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan.

Regeringen anger bl.a. följande skäl för sitt förslag: Möjlighet att snabbt få följa undervisningen i samtliga ämnen och att integreras med övriga elever är en förutsättning för att nyanlända elever ska nå goda resultat i skolan. Samtidigt har olika utvärderingar visat att det i vissa fall tar alltför lång tid innan nyanlända elever får en grupptillhörighet som är knuten till den ordinarie undervisningen.

Elever som påbörjar utbildningen senare än när skolgången i Sverige normalt startar kan sakna tidigare skolgång eller ha en utbildningsbakgrund med stora brister. Det är därför inte alltid lämpligt att låta dessa elever börja sin utbildning i en årskurs som motsvarar deras ålder. I stället bör en individuell prövning göras. Om bedömningen av elevens kunskaper visar att elevens behov bättre skulle kunna tillgodoses i någon annan årskurs än vad elevens ålder motiverar finns det skäl att låta honom eller henne börja där. Enligt regeringens uppfattning bör därför en prövning av årskursplacering göras och mynna ut i ett beslut om placering i en årskurs efter det att bedömningen av elevens kunskaper utförts. Enligt regeringens uppfattning är det inte enbart elevens kunskapsnivå som bör vara avgörande för placeringen. Elevens möjligheter till integration och kontakter med jämnåriga bör också beaktas. Det innebär att det faktum att en elev är nyanländ och inte ligger på samma kunskapsmässiga nivå som jämnåriga elever aldrig kan utgöra ett tillräckligt skäl till att eleven slentrianmässigt placeras i en årskurs under den som eleven normalt tillhör enligt sin ålder. Sociala faktorer måste också vägas in.

Prioriterad timplan

I propositionen gör regeringen bedömningen att det bör finnas möjlighet att under en begränsad tid omfördela undervisningstiden mellan olika ämnen till förmån för undervisning i svenska eller svenska som andraspråk för elever som saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen.

Garanterad undervisningstid

När det gäller nyanlända elever och elever som efter skolgång i Sverige har bott utomlands och därefter har återvänt till Sverige för att återuppta sin skolgång här och vars kunskaper har bedömts föreslår regeringen att den garanterade undervisningstiden inom grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska motsvara minst den undervisningstid som elever i samma årskurs har rätt till under den tid som återstår av utbildningen.

Förberedelseklass

I propositionen föreslås att rektorn ska få besluta att en nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen delvis ska undervisas i förberedelseklass. Även en elev som har varit bosatt utomlands och vars kunskaper har bedömts ska under motsvarande förutsättningar få undervisas delvis i förberedelseklass. En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i det aktuella ämnet. En elev ska inte få ges undervisning i förberedelseklass längre tid än två år.

I propositionen gör regeringen vidare bedömningen att undervisning i förberedelseklass såväl lokal- som verksamhetsmässigt bör äga rum i så nära anslutning till annan undervisning som möjligt.

Regeringen anger bl.a. följande skäl för sitt förslag: Det är i dag vanligt med såväl förberedelseklasser som direkt placering i ordinarie undervisningsgrupp. Förberedelseklassen är dock inte särskilt reglerad i skolförfattningarna.

Förberedelseklassen är ett av flera instrument som kan väljas för att ge de nyanlända eleverna de kunskaper de behöver för att så tidigt som möjligt kunna ta del av den ordinarie undervisningen. I vissa fall kan en förberedelseklass vara den lämpligaste åtgärden och i andra fall exempelvis en prioriterad timplan. I en del fall kan det också vara aktuellt med åtgärder inom ramen för särskilt stöd, exempelvis studiehandledning på modersmålet. Det bör inte heller uteslutas att de olika åtgärderna kombineras om det är den bästa lösningen för en enskild elev. Hur undervisningen ska organiseras i olika typer av grupper eller klasser bör även fortsättningsvis vara en fråga som ligger på skolans rektor. Formerna för de olika åtgärderna i anslutning till mottagandet av nyanlända elever bör dock bli tydligare. Sådana åtgärder riskerar annars att automatiskt hanteras inom ramen för särskilt stöd. Visserligen bör även nyanlända elever ges särskilt stöd när det finns sådana behov, men åtgärder som

sannolikt kommer att användas i stor utsträckning och är helt ordinära för elever som har ett annat modersmål än svenska bör i stället ses som en introduktion till den svenska skolan. Åtgärder inom ramen för särskilt stöd riskerar annars att inte bli sådana särskilda åtgärder som avsetts.

Rektorn bör ha stor frihet att organisera undervisningen av nyanlända på lämpligaste sätt. Det bör alltså inte finnas någon skyldighet att inrätta förberedelseklasser. Ett skäl till detta är att elevunderlaget ibland kan vara så litet att det inte är rationellt att inrätta särskilda förberedelseklasser. I och med att undervisningsformen förberedelseklass förekommer finns det dock enligt regeringen skäl att i viss mån reglera denna undervisningsform eftersom en reglering främjar likvärdigheten i undervisningen.

För att underlätta övergången från undervisning i förberedelseklass till reguljär undervisning ska eleven, i de fall han eller hon får undervisning i förberedelseklass, också tidigt få en tillhörighet i den undervisningsgrupp eleven normalt ska tillhöra. Det är viktigt att peka på det ömsesidiga intresset av att elever som får viss del av undervisningen i förberedelseklass har en tydlig tillhörighet i sin ordinarie undervisningsgrupp. Såväl de lärare som ska komma att undervisa eleven som klasskamraterna i elevens undervisningsgrupp och den nyanlända eleven gynnas av att kontakt knyts så tidigt som möjligt. Regeringen föreslår därför att det inte ska vara möjligt att besluta att en elev bara ska gå i förberedelseklass, utan ett beslut om undervisning i förberedelseklass bör bara kunna avse att en elev delvis ska undervisas i en sådan klass. I praktiken innebär det att eleven också ska placeras i en ordinarie undervisningsgrupp.

Den nya regleringens förhållande till regler om annat stöd

I propositionen föreslås att bestämmelserna om särskilt stöd och om utredningsbehovet av sådant stöd inte ska tillämpas om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodose genom en åtgärd till stöd för nyanlända och andra elever som har varit bosatta utomlands och vars kunskaper har bedömts.

Regeringen anger bl.a. följande skäl för sitt förslag: En av utgångspunkterna för de förslag som läggs fram i denna proposition är att de särskilda åtgärderna inte ska behandlas inom ramen för regleringen om särskilt stöd. Redan när eleven anländer till skolan och bedömningen av elevens kunskaper görs kan skolan befara att eleven kommer att ha svårt att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Behovet av stöd kan dock bero på de omständigheter som det innebär att börja skolan i ett annat land med ett annat modersmål. Det kan därför i en del fall bedömas att eleven inte skulle ha haft några svårigheter att tillägna sig undervisningen om han eller hon varit kvar i sitt hemland. En nyanländ elevs rätt till vissa särskilda insatser ska tillgodose, och det är betydelsefullt att insatserna i varje enskilt fall motsvarar det behov som finns. De förslag som nu läggs tar sin utgångspunkt i att en nyanländ elev med hjälp av vissa åtgärder kan nå målen för utbildningen utan att en mer omfattande åtgärd behöver beslutas. Om skolan bedömer att eleven genom t.ex. en prioriterad

timplan och undervisning i förberedelseklass har förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, bör det inte behöva initieras en utredning om särskilt stöd. Regeringens förslag innebär således att ett åtgärdsprogram inte upprättas i ett sådant fall. Med andra ord ska en nyanländ elev inte ges särskilt stöd om elevens stödbehov kan tillgodoses på ett mindre omfattande sätt.

Ikraftträdande

I propositionen föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att gemensamt för alla nyanlända barn och ungdomar är att de har rätt till en god utbildning. Denna rätt gäller oavsett skälet till att dessa barn och ungdomar befinner sig i Sverige. De nyanländas skolbakgrund ser olika ut. Vissa har gedigna skolerfarenheter medan andra aldrig har fått möjligheten att gå i skolan eller har en mycket splittrad skolgång. Ungdomar som kommer till Sverige sent under sin skoltid har oftast redan en etablerad bild av vad skola innebär utifrån sina erfarenheter av skolsystemet i ursprungslandet. Elever i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som nyligen anlänt till Sverige utgör med andra ord en mycket heterogen grupp. Det som är gemensamt för de nyanlända eleverna är den korta tiden i svensk skola och det faktum att flertalet elever inte har kunskaper i det svenska språket. Mottagandet av nyanlända elever ställer därmed stora krav på huvudmännens organisering och mottagande. Ett särskilt regelverk för mottagande och skolgång för nyanlända elever saknas dock i den befintliga lagstiftningen.

För att alla nyanlända elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att uppnå kunskapskraven och fullfölja sin utbildning anser utskottet att det finns behov av att komplettera regleringen i skollagen på det sätt som föreslås i propositionen. Genom förslagen införs krav på att alla huvudmän ska vidta vissa åtgärder i fråga om nyanlända för att öka likvärdigheten i utbildningen i skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan oavsett var i landet utbildningen ordnas. Vidare införs ytterligare möjligheter för rektorerna att anpassa undervisningen för att nyanlända ska få bästa möjliga förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

De föreslagna lagändringarna innebär att med nyanländ ska avses den som har varit bosatt utomlands och som numera är bosatt här i landet eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet. Genom definitionen av begreppet nyanländ anser utskottet att elevernas rättssäkerhet värnas eftersom definitionen tydligt klargör vilka som i första hand ska omfattas av den särskilda regleringen. Vidare klargörs huvudmannens ansvar gentemot dessa elever genom att det definieras vem som ska anses vara nyanländ.

Att en elev omfattas av definitionen av nyanländ ska enligt förslaget leda till att det görs en bedömning av elevens kunskaper om eleven har tagits emot i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan och en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. En sådan bedömning ska göras även för vissa andra elever som har varit bosatta utomlands, om det behövs. Resultatet av bedömningen ska ingå i underlaget för beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp samt för planeringen av undervisningen och tidsfördelningen mellan ämnena. Utskottet vill särskilt framhålla att det är viktigt att det inte dröjer alltför lång tid innan nyanlända elever och andra elever vars kunskaper ska bedömas får en undervisning som motsvarar deras förutsättningar och behov. Utskottet delar därför regeringens slutsats att bedömningen ska göras skyndsamt så att årskursplacering och placering i undervisningsgrupp kan ske inom två månader.

Lagändringarna innebär också att rektorn får besluta att en nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen delvis ska undervisas i förberedelseklass. Även en elev som har varit bosatt utomlands och vars kunskaper har bedömts ska under motsvarande förutsättningar få undervisas delvis i förberedelseklass. Av lagändringarna följer vidare att en elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i det aktuella ämnet. Det framgår också att det ska vara en tidsbegränsad undervisningsform i och med att en elev inte får ges undervisning i förberedelseklass längre tid än två år. Utskottet välkomnar att förberedelseklassen lagregleras. Det är i dag vanligt med såväl förberedelseklasser som direkt placering i ordinarie undervisningsgrupp. Rektorn bör enligt utskottets mening ha stor frihet att organisera undervisningen på lämpligaste sätt. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att det inte bör finnas någon skyldighet att inrätta förberedelseklasser, bl.a. av det skälet att elevunderlaget i vissa fall inte räcker för att inrätta en särskild förberedelseklass.

Även i övrigt anser utskottet att lagförslaget är väl avvägt. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens proposition.

Definitionen av nyanländ

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om vad som bör ingå i definitionen av nyanländ i skollagen (2010:800).

Jämför reservation 1 (SD).

Motionen

I motion 2014/15:3030 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) begärs att elever som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning inte bör omfattas av den föreslagna definitionen av nyanlända i skollagen (2010:800).

Propositionen

I propositionen föreslås att en definition av nyanländ ska införas i skollagen i ett nytt lagrum 3 kap. 12 a §. Med nyanländ ska avses en person som har varit bosatt utomlands och som nu är bosatt i landet eller ska anses vara bosatt i landet och som har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då personen fyller sju år. En person ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

När det gäller en av förutsättningarna för att definieras som nyanländ, nämligen att personen numera är bosatt i Sverige eller ska anses vara bosatt här, anför regeringen följande i propositionen. Med bosatt i landet avses enligt 29 kap. 2 § första stycket skollagen den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). I samma paragrafs andra stycke anges andra grupper av barn och ungdomar som vid tillämpningen av skollagen ska anses vara bosatta i landet trots att de inte ska vara folkbokförda här, t.ex. asylsökande och barn som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd samt barn som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, dvs. s.k. gömda barn. Barn som är bosatta här i landet har, med vissa undantag, skolplikt (7 kap. 2 § första och andra styckena skollagen). Skolpliktiga barn har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola (2 kap. 18 § första stycket regeringsformen). Barn som inte är bosatta här i landet, men som anses som bosatta här enligt skollagen, har inte skolplikt men har samma rätt till utbildning som skolpliktiga elever (7 kap. 2 § tredje stycket skollagen).

Utskottets ställningstagande

Utskottet och senare riksdagen ställde sig våren 2013 bakom ett förslag som innebär att sedan den 1 juli 2013 har barn som vistas i Sverige utan tillstånd i huvudsak samma rätt till utbildning som de barn som är bosatta i landet (prop. 2012/13:58, bet. 2012/13:UbU12, rskr. 2012/13:208). Av ovanstående propositionsåtergivning framgår att barn som vistas här utan stöd av myndighetsbe-

slut eller författning, dvs. s.k. gömda barn, omfattas av den föreslagna definitionen i 3 kap. 12 a § skollagen. Utskottet står alltså bakom den gällande regleringen som innebär att barn som vistas i Sverige utan tillstånd i huvudsak har samma rätt till utbildning som de barn som är bosatta i landet. Utskottet anser således i likhet med regeringen att definitionen av nyanlända ska omfatta s.k. gömda barn. Därmed avstyrker utskottet motion 2014/15:3030 (SD).

Bedömning av nyanlända elevers kunskaper

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bedömning av nyanlända elevers kunskaper.

Jämför reservation 2 (M, C, FP, KD).

Motionerna

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 21 begärs att regelverket förtydligas för att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får placering i en lämplig årskurs och undervisningsgrupp.

I kommittémotion 2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 föreslås att kravet på obligatorisk bedömning av nyanlända elever bör utökas till att gälla även sexåringar och ungdomar upp till 18 år. Motionärerna framhåller att en obligatorisk bedömning av dessa elevkategorier ger skolorna möjlighet att mer exakt kunna matcha elevens förkunskaper mot årskurserna och också kunna sätta in rätt stöd och hjälp i rätt tid.

Propositionen

I propositionen föreslås att en bedömning av en nyanländ elevs kunskaper ska göras om eleven har tagits emot i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan, och en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Om det behövs ska en sådan bedömning också göras dels för en elev som har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här i landet senast vid höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år, dels för en elev som efter skolgång i Sverige har varit bosatt utomlands och därefter har återvänt till Sverige för att återuppta sin utbildning här.

Bedömningen ska göras skyndsamt. När det gäller nyanlända elever ska bedömningen slutföras i sådan tid att beslut om vilken årskurs och undervisningsgrupp eleven ska placeras i kan fattas inom två månader från det att eleven för första gången har tagits emot inom skolväsendet i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Det samma gäller en elev som tidigare har gått i svensk skola och som efter bosättning utomlands har återvänt till Sverige för att återuppta sin skolgång här. När

det gäller en elev som har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här senast vid höstterminens start det kalenderår han eller hon fyller sju år, ska en bedömning vid behov göras senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Rektorn ska ansvara för att en elevs kunskaper bedöms i de fall det krävs enligt regleringen eller behövs enligt en bedömning.

En bedömning av en elevs kunskaper ska – när det är fråga om nyanlända eller elever som återvänder till Sverige för att återuppta sin skolgång här – utgöra underlag för beslut om vilken årskurs och undervisningsgrupp eleven ska placeras i, hur undervisningen i de olika ämnena ska planeras och hur tiden mellan de olika ämnena ska fördelas. När det är fråga om en elev som har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här i landet senast vid höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år, ska bedömningen av elevens kunskaper utgöra underlag vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

När det gäller skälen för regeringens förslag i fråga om vilka elever som ska bedömas anføres bl.a. följande. Definitionen av en nyanländ föreslås i propositionen vara relativt snäv. Det innebär att definitionen inte kommer att omfatta alla elever som har bott utomlands, utan de som kommer hit efter den ordinarie skolstarten. Det kan dock finnas elever som har kommit till Sverige tidigare än den ordinarie skolstarten som också har behov av en bedömning av sina kunskaper. För att fånga upp elever som har bott utomlands, men som inte omfattas av definitionen av nyanländ, föreslår regeringen att även en sådan elevs kunskaper ska bedömas när han eller hon kommer till skolan, om det behövs i det enskilda fallet.

Skälen till att det inte föreslås någon obligatorisk bedömning av ett barns kunskaper när det gäller barn som kommit till Sverige före den ordinarie skolstarten är att en hel del av dessa barn har levt länge i Sverige och att det därmed ofta inte finns något behov av en bedömning av deras kunskaper. Det kan dessutom upplevas som i någon mån stötande att skilja ut utlandsfödda barn och låta dem genomgå en bedömning enbart av det skälet att de är utlandsfödda. Ett ytterligare skäl är att den administrativa bördan för rektorerna och lärarna inte ska öka i onödan. Eftersom det i nu aktuella fall handlar om barn som påbörjar sin skolgång är det i princip deras kunskaper i svenska språket som en bedömning ska avse.

När det gäller nyanlända elever på gymnasienivå anser regeringen att det inte finns skäl att införa ett krav på en inledande bedömning av deras kunskaper. Orsaken är att introduktionsprogrammet språkintröskning är speciellt anpassat för att ta emot nyanlända elever och att skolorna bör ha väl utarbetade metoder för att avgöra vilken undervisning en elev behöver. För många elever kan också tidigare betyg ge vägledning om elevens kunskapsnivåer.

Utskottets ställningstagande

När det gäller det motionsyrkande som efterfrågar ett förtydligande av regelverket för att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får en placering i lämplig årskurs och undervisningsgrupp noterar utskottet att motionen väcktes vid den allmänna motionstiden 2014/15, dvs. innan den proposition som behandlas i detta ärende lämnades till riksdagen. Utskottet bedömer att det ovan redovisade förslaget i propositionen om bedömning av nyanländas kunskaper motsvarar vad motionärerna efterfrågar och anser därmed att motionsyrkandet är tillgodosett. Därmed avstyrks motion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 21.

När det sedan gäller motionsyrkandet om att kravet på obligatorisk kartläggning av nyanlända elever bör utökas till att gälla även sexåringar och ungdomar upp till 18 år vill utskottet anföra följande. Av redogörelsen för propositionen framgår att skälen för att det inte föreslås någon obligatorisk bedömning av de elever som kommer hit före skolstarten vid sju års ålder är att vissa av dessa barn levt länge i Sverige och att det därför inte behövs någon bedömning av deras kunskaper. Dessutom kan det i viss mån anses som stötande att skilja ut utlandsfödda barn och låta dem genomgå bedömning enbart av det skälet att de är utlandsfödda. Ett ytterligare skäl som anges är att inte i onödan öka på den administrativa bördan för rektorer och lärare. När det gäller nyanlända elever på gymnasienivå menar regeringen i propositionen att det inte finns skäl att införa ett krav på en inledande bedömning av deras kunskaper. Orsaken är att introduktionsprogrammet språkinträdning i gymnasieskolan är speciellt anpassat för att ta emot nyanlända elever och att skolorna bör ha väl utarbetade metoder för att avgöra vilken undervisning en elev behöver. För många gymnasieelever kan också enligt regeringen tidigare betyg ge vägledning om elevens kunskapsnivåer. Utskottet instämmer i regeringens skäl till att inte föreslå en obligatorisk bedömning av elever som kommer till Sverige före skolstarten eller nyanlända elever på gymnasienivå. Utskottet avstyrker således motion 2014/15:3031 (M, C, FP, KD) yrkande 1.

Förberedelseklass

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förberedelseklass.
Jämför reservation 3 (M, C, FP, KD).

Motionerna

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 22 begärs att regelverket kring förberedelseklass ska förtydligas och att möjligheterna för nyanlända att under en period få fokusera mer på ämnet svenska

ska öka. Regelverket behöver bl.a. förtydligas för att undvika att eleverna blir kvar för länge i förberedelseklasserna.

I kommittémotion 2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2 efterfrågas ett krav på att elevernas kunskaper och möjligheter att gå vidare till den ordinarie undervisningen från förberedelseklass fortlöpande ska utvärderas. Motionärerna menar att en maxtid på två år riskerar att bli norm i stället för att vara just en maxtid. I yrkande 3 begärs en nationell satsning på förberedelseklasser i språk på intensivnivå för nyanlända elever. Oavsett bakgrund och bildningsnivå är kunskaper och färdigheter i det svenska språket grundläggande för att kunna studera i Sverige, arbeta och på andra sätt integreras.

Propositionen

I propositionen föreslås att rektorn ska få besluta att en nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen delvis ska undervisas i förberedelseklass. Även en elev som har varit bosatt utomlands och vars kunskaper har bedömts, ska under motsvarande förutsättningar få undervisas delvis i förberedelseklass.

En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i det aktuella ämnet. En elev ska inte få ges undervisning i förberedelseklass längre tid än två år.

En tidsbegränsad undervisningsform

I propositionen utvecklar regeringen sina skäl till att förberedelseklassen ska vara en tidsbegränsad undervisningsform bl.a. enligt följande. Eftersom de nyanlända är en mycket heterogen grupp kommer deras behov av förberedelseklass att variera. Elevens behov av undervisning i förberedelseklass kan bero på hur goda kunskaper i svenska eleven har uppnått, men det behöver inte nödvändigtvis vara så. Förberedelseklass är en organisationsform, och det går naturligtvis att organisera undervisning för nyanlända elever också i en ordinarie undervisningsgrupp. En god tillgång till studiehandledning på elevens modersmål kan t.ex. medföra att eleven bedöms ha möjlighet att övergå till den ordinarie undervisningen i ett tidigare skede än annars. Elevens språkkunskaper är därmed inte ensamt avgörande för elevens behov av undervisning i förberedelseklass. En sammantagen bedömning måste göras av elevens möjligheter att tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen. Bedömningen kan vidare komma att variera från ämne till ämne. För att betona vikten av fortlöpande bedömningar bör det uttryckligen anges i skollagen att en elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att på heltid kunna delta i undervisningen i det ämnet i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till.

Det förekommer att nyanlända elever blir kvar i förberedelseklasser under avsevärd tid. Detta riskerar att motverka integration och kan leda till att kategoriseringar av elever blir permanenta. Eftersom syftet med förberedelseklassen är att ge eleven en sådan introduktion att han eller hon kan delta i den ordinarie undervisningsgruppen anser regeringen att det ska införas en yttersta tidsgräns för hur länge en elev kan få delar av undervisningen i förberedelseklass. Det föreslås att denna gräns ska vara två år. Det är samma maximitid som föreslogs i promemorian (Ds 2013:6). Det finns inga remissinstanser som har haft synpunkter på den tiden. I promemorian föreslogs dessutom att beslutet skulle omprövas kontinuerligt med olika krav inom skilda tidsintervaller. Regeringen anser dock att promemorians förslag blir väl formalistiskt med en rad olika prövningsförfaranden och ett flertal beslut. Alla elever har olika förutsättningar från början, och en bedömning av om eleven efter en tids undervisning i förberedelseklass har förutsättningar att i större utsträckning få sin undervisning inom den ordinarie undervisningen kan naturligen inte göras med någon exakthet. Det finns därför inga skäl att införa en omfattande administrativ ordning som bygger på bedömningar som i viss mån är skönsmässiga. Även om det inte föreslås någon formaliserad prövning ligger det på rektorn att kontinuerligt bedöma förutsättningarna för varje elev att övergå till undervisning i ordinarie undervisningsgrupp i olika ämnen. Ett skäl till att låta en elev gå kvar längre tid i förberedelseklass kan vara att eleven bedöms behöva ytterligare kunskaper i svenska, t.ex. för att elevens modersmål skiljer sig mycket från svenskan och att eleven efter en tids undervisning därför fortfarande skulle gynnas av förberedelseklassens form. Ett annat skäl kan vara att en elev bedöms behöva mycket mer kunskaper i svenska, t.ex. för att eleven påbörjat sin utbildning mycket sent och på grund av bristande eller total avsaknad av tidigare skolgång inte har tillägnat sig ett skriftspråk. Förslaget är dock inte tänkt att uppfattas så att en elev som har placerats i förberedelseklass normalt ska gå kvar där under två år.

Prioriterad timplan

Regeringen gör i propositionen bedömningen att det bör finnas möjlighet att under en begränsad tid omfördela undervisningstiden mellan olika ämnen till förmån för undervisning i svenska eller svenska som andraspråk för elever som saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen.

Regeringen anger som skäl för sin bedömning bl.a. följande. Det kan tyckas självklart att en elev som inte har några kunskaper i det svenska språket under en första tid i svensk skola kan behöva fokusera på att utveckla sina språkkunskaper. Eftersom de nuvarande reglerna om anpassad studiegång inte helt tillgodoser behovet av något mer flexibla regler för nyanlända elever bör det finnas möjligheter att göra ytterligare avsteg från timplanen i enskilda fall. Nyanlända elever riskerar annars att gå miste om undervisning i andra ämnen

under en alltför lång tid. Det bör därför införas bestämmelser i skolförordningen (2011:185) som gör det möjligt att omfördela tiden mellan olika ämnen (prioriterad timplan) för en nyanländ elev om detta bedöms öka elevens förutsättningar att så snart som möjligt kunna följa och tillgodogöra sig undervisningen i andra ämnen. Detta bör dock bara kunna göras med vissa begränsningar. Timmar bör endast få omfördelas till ämnet svenska eller svenska som andraspråk, och en elev bör få ha en sådan prioriterad timplan i högst ett år. Syftet bör vara att eleven genom ökade svenskkunskaper snabbt ska kunna tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen i övriga ämnen. Ett beslut om prioriterad timplan bör fattas individuellt utifrån den enskilda elevens behov och genomföras så att möjligheterna för eleven att nå kunskapskraven i övriga ämnen inte försvåras. Vid beslut om prioriterad timplan bör det därför, till skillnad från när det är fråga om anpassad studiegång, inte få göras avvikelser från de ämnen och mål som gäller för utbildningen.

Prioriterad timplan hindrar inte att en elev samtidigt får sin undervisning i förberedelseklass. Prioriterad timplan innebär vidare inte att avsteg ska göras från den garanterade undervisningstiden. Eleven har fortfarande rätt till samma antal undervisningstimmar som andra elever.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandet om att bl.a. regelverket kring förberedelseklasser ska förtydligas noterar utskottet att motionen väcktes vid den allmänna motionstiden 2014/15, dvs. innan den proposition som behandlas i detta ärende lämnades till riksdagen. Utskottet bedömer att det ovan redovisade förslaget i propositionen motsvarar vad motionärerna efterfrågar och anser därför att motionsyrkandet är tillgodosett. Därmed avstyrks motion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 22.

När det sedan gäller motionsyrkandet om ett krav på att elevernas kunskaper och möjligheter att gå vidare till den ordinarie undervisningen i förberedelseklass fortlöpande ska utvärderas vill utskottet anföra följande: Utskottet kan konstatera att som det föreslagna regelverket är utformat ligger det på rektorn att kontinuerligt bedöma förutsättningarna för varje elev att övergå till undervisning i ordinarie undervisningsgrupp i olika ämnen. Utskottet, som noterar att motionärerna inte närmare preciserat hur den fortlöpande utvärderingen ska gå till och med vilka intervaller den ska göras, ser inget behov av att lägga ytterligare en administrativ börda på rektorer och lärare genom en mer formaliserad prövning som dessutom av nödvändighet till viss del är skönsmässig. Utskottet anser sålunda att det inte ska införas någon form av mer formaliserad prövning i enlighet med vad motionärerna föreslår. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:3031 (M, C, FP, KD) yrkande 2.

När det slutligen gäller motionsyrkandet om en nationell satsning på förberedelseklasser i språk på intensivnivå för nyanlända elever kan utskottet konstatera att regeringen inte lämnar några förslag eller bedömningar om någon sådan satsning i propositionen. I propositionen görs dock bedömningen att det

bör finnas möjlighet att under en begränsad tid omfördela undervisningstiden mellan olika ämnen till förmån för undervisning i svenska eller svenska som andraspråk för elever som saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen. Utskottet välkomnar att regeringen avser att möjliggöra användandet av en prioriterad timplan för vissa nyanlända elever då det kan vara ytterligare ett instrument som kan förbättra situationen för dessa elever, inte minst mot bakgrund av att kunskaper i svenska möjliggör lärande i skolans övriga ämnen. Utskottet vill i sammanhanget även påminna om att huvudmännen sedan höstterminen 2013 kan söka statsbidrag för en treårig försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska för nyanlända elever i årskurserna 6–9 (se förordningen [2013:69]). Totalt deltog 117 huvudmän, varav 107 kommunala och 10 enskilda, i försöksverksamheten hösten 2013. Från och med höstterminen 2014 omfattas även nyanlända elever i årskurserna 1–5 av försöksverksamheten (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 s. 78). Mot bakgrund av redan vidtagna och nu aviserade åtgärder ser utskottet inget behov av att ställa sig bakom en nationell satsning på förberedelseklasser i språk på intensivnivå för nyanlända elever. Därmed avstyrker utskottet motion 2014/15:3031 (M, C, FP, KD) yrkande 3.

Uppdrag till Skolverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker ett motionsyrkande om ett uppdrag till Skolverket.

Jämför reservation 4 (M, C, FP, KD).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 4 begärs att Skolverket ges i uppdrag att utreda hur lärarnas kompetens kan höjas samt att sammanställa och sprida kunskap om forskning och framgångsrika undervisningsmetoder för att undervisa nyanlända elever så att det kommer alla skolor till del.

Propositionen

Regeringen lämnar inga förslag eller bedömningar i propositionen i fråga om lärarnas kompetens och undervisningsmetoder m.m. i förhållande till nyanlända elever.

Utskottets ställningstagande

Skolverket har flera pågående regeringsuppdrag som till viss del berör frågor om lärarnas kompetens, forskning och framgångsrika undervisningsmetoder i

förhållande till nyanlända elever. Bland uppdragen kan följande nämnas: Skolverket gavs 2013 i uppdrag att genomföra integrationsinsatser inom skolväsendet. I uppdraget ingår att utveckla och sprida information om ett särskilt kartläggningsmaterial som stöder arbetet med att kartlägga nyanlända elevers kunskaper. I uppdraget ingår även att utveckla och sprida information om ett särskilt material som stöder lärares arbete att kontinuerligt bedöma nyanlända elevers kunskapsutveckling i svenska. Vidare ska Skolverket bl.a. organisera kompetensutvecklingsinsatser för lärare och rektorer (U2013/1101/S). Kompetensutvecklingen ska framför allt syfta till att stödja språk- och kunskapsutvecklingen hos nyanlända elever eller elever med annat modersmål än svenska, och insatserna har bl.a. bestått av språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för ämneslärare samt kunskap om andraspråksinläring och språkutveckling för svensklärare (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 s. 78). Uppdraget ska redovisas i Skolverkets årsredovisningar t.o.m. 2016.

Skolverket gavs 2012 i uppdrag att under en treårsperiod stödja ett urval av grundskolor i utanförskapsområden (U2011/6863/S). Syftet med uppdraget är att utveckla metoder som är vetenskapligt grundade och verkningsfulla för att stödja eleverna i deras kunskapsutveckling och höja kunskapsresultaten. Lärarna på skolorna får stöd av handledare i att utveckla sin undervisning men även studiehandledning på elevernas modersmål och stöd för kontakter med vårdnadshavare och läxläsning ingår i projektet. Huvuddelen av insatserna sker på de deltagande skolorna, men Skolverket har även publicerat stödmaterial inom olika områden inom uppdragets ram. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 17 april 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 s. 78–79).

I början av mars 2015 gavs Skolverket i uppdrag att erbjuda stöd till huvudmännen i deras arbete med att kartlägga nyanlända elevers kunskaper. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2016 (U2015/1366/S).

Utskottet kan konstatera att Skolverket redan har pågående regeringsuppdrag som delvis berör frågor om lärarnas kompetens m.m. i förhållande till nyanlända elever och ser inget behov av något ytterligare uppdrag i enlighet med motionärernas önskemål. Därmed avstyrker utskottet motion 2014/15:3031 (M, C, FP, KD) yrkande 4.

Uppföljning av de föreslagna lagändringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om uppföljning av de föreslagna lagändringarna i skollagen.

Jämför reservation 5 (V).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:3018 av Daniel Riazat m.fl. (V) begärs en uppföljning av de föreslagna ändringarna i skollagen. Motionärerna hänvisar bl.a. till

att risker för överanvändning av förberedelseklasser motiverar att en uppföljning av de föreslagna ändringarna bör göras under 2018.

Propositionen

Regeringen lämnar inga förslag eller bedömningar i propositionen när det gäller uppföljning av de förslag som föreslås i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen inte lämnar några förslag eller bedömningar i propositionen när det gäller uppföljning av de föreslagna lagändringarna. Utskottet utgår dock från att regeringen genom bl.a. sedvanlig dialog på olika sätt med avnämarna för de föreslagna lagändringarna, den tillsyn Skolinspektionen bedriver och Skolverkets uppföljning, utvärdering och återrapportering till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) ska fånga upp eventuella behov av uppföljning av lagändringarna. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:3018 (V).

Kvaliteten i gymnasieskolans introduktionsprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kvaliteten i gymnasieskolans introduktionsprogram.

Jämför reservation 6 (M, C, FP, KD).

Motionen

I flerpartimotion 2014/15:2574 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 8 framhålls vikten av att förbättra kvaliteten i de gymnasiala introduktionsprogrammen i synnerhet vad gäller språkintröduktion.

Propositionen

Regeringen lämnar inga förslag eller bedömningar om kvalitet i något av gymnasieskolans introduktionsprogram inklusive yrkesintroduktion i propositionen.

Utskottets ställningstagande

De nyanlända elever som efter utbildningen på grundskolenivå inte har uppnått behörighet till ett nationellt gymnasieprogram har möjlighet att välja ett av gymnasieskolans fem introduktionsprogram (17 kap. 2 och 3 §§ skollagen). Det program som främst riktar sig till nyanlända elever är språkintröduktion.

För att få gå språkintröduktion krävs att eleven nyligen har anlät till Sverige, inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram och att eleven behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning (17 kap. 12 §). Vad de olika intröduktionsprogrammen ska och får innehålla är reglerat i 6 kap. gymnasieförordningen (2010:2039).

I det aktuella motionsyrkandet framhålls vikten av att förbättra kvaliteten i de gymnasiala intröduktionsprogrammen i synnerhet vad gäller språkintröduktion. Utskottet kan konstatera att det saknas förslag eller bedömningar om kvalitet i något av gymnasieskolans intröduktionsprogram inklusive yrkesintröduktion i propositionen. Enligt kommittédirektivet för utredningen En attraktiv gymnasieutbildning för alla (dir. 2015:31) ska utredaren bl.a. analysera och, om det finns behov, föreslå hur intröduktionsprogrammen kan utvecklas så att de bättre svarar mot behoven hos och motiverar de elever som inte är behöriga till ett nationellt program och bidrar till att förbättra elevernas studieresultat. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016. Utskottet ser inget behov av att föregripa den pågående utredningen och avstyrker således motion 2014/15:2574 (M, C, FP, KD) yrkande 8.

Reservationer

1. Definitionen av nyanländ, punkt 2 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3030 av Carina Herrstedt m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi ser positivt på att en definition av begreppet nyanländ införs i skollagen (2010:800) och därmed också krav på kunskapsbedömning och särskilda åtgärder för den nyanlände. Att den elev som omfattas av definitionen av nyanländ får svenskundervisning och bedöms på ett adekvat sätt är nödvändigt för att den fortsatta skolgången ska bli lyckad för den enskilda eleven.

Vad vi däremot vänder oss emot är att de barn och ungdomar som vistas i landet i strid mot gällande lagstiftning ska räknas som nyanlända. Landets lagar ska följas och de som inte fått uppehållstillstånd i Sverige, som har Europas generösaste asyllagstiftning, förväntas lämna landet. Mot den bakgrunden anser vi att de barn och ungdomar som vistas i landet i utan stöd av myndighetsbeslut eller författning inte ska omfattas av definitionen av nyanländ.

Regeringen bör vidta de åtgärder som behövs med anledning av vad vi har anfört.

2. Bedömning av nyanlända elevers kunskaper, punkt 3 (M, C, FP, KD)

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M) och Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 1 och avslår motion

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 21.

Ställningstagande

Nyanlända elever är en mycket heterogen grupp. Alla nyanlända elever har sin individuella berättelse, och de kommer från olika kulturer och har olika erfarenheter. Några har gått en längre tid i skolan och några har gått en kortare tid. Några elevers skolgång påminner om den svenska skolgången och några skilljer sig mer åt. Gemensamt för de nyanlända eleverna är att de har flytt undan krig, förtryck och tortyr. Gemensamt för nyanlända elever och de svenskfödda eleverna är att de har en lika stor rätt till kunskap och undervisning.

Tyvärr stöter nyanlända elever på hinder som gör att de inte får bästa möjliga förutsättningar för att få undervisning och kunskap. Ett sådant hinder är att många skolor är dåligt förberedda på att bedöma, kartlägga och undervisa eleverna utifrån deras förkunskaper och behov. För att öka de nyanlända elevernas möjligheter att snabbt komma in i den svenska skolan föreslår vi åtgärder som ger dem rätt stöd och rätt undervisning. Vi föreslår därför att kravet på obligatorisk bedömning av nyanlända elever utökas till att gälla även sexåringar och ungdomar upp till 18 år.

En obligatorisk bedömning av nyanlända ger skolorna möjlighet att mer exakt matcha elevens förkunskaper mot årskurserna och också kunna sätta in rätt stöd och hjälp i rätt tid. På så sätt får eleverna redan från start bästa möjliga förutsättningar för att kunna tillgodogöra sig undervisningen och få en bra start i livet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Förberedelseklass, punkt 4 (M, C, FP, KD)

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M) och Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD) yrkandena 2 och 3 samt

avslår motion

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 22.

Ställningstagande

Målet ska vara att de nyanlända eleverna – genom förberedelseklassen – så snabbt som möjligt, och med bästa möjliga förutsättningar, ska kunna gå vidare till den ordinarie undervisningen. Alla elever har olika behov och förutsättningar, vilket gör en yttersta tidsgräns i förberedelseklass problematisk. En maxtid på två år riskerar att bli norm i stället för att vara just en maxtid. Vi föreslår därför ett krav på att elevernas kunskaper och möjligheter att gå vidare till den ordinarie undervisningen fortlöpande ska utvärderas.

Oavsett bakgrund och bildningsnivå är kunskaper och färdigheter i det svenska språket grundläggande för att kunna studera i Sverige, arbeta och på andra sätt integreras. Vi föreslår därför att förberedelseklasserna som sådana ska ha stort fokus på att snabbt och effektivt ge de nyanlända eleverna grundläggande kunskaper i det svenska språket. Möjligheten att genomföra en nationell satsning på förberedelseklasser i språk på intensivnivå för nyanlända elever bör därför ses över.

Regeringen bör vidta de åtgärder som behövs med anledning av vad vi har anfört.

4. Uppdrag till Skolverket, punkt 5 (M, C, FP, KD)

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M) och Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 4.

Ställningstagande

En viktig del i det övergripande målet – att ge alla nyanlända elever bästa möjliga förutsättningar för att klara kunskapskraven – är också att säkerställa att skolan möter elevernas undervisningsspecifika behov om rätt sätt. Lärarna behöver rustas bättre för att möta detta behov. Det finns en hel del forskning om vilka undervisningsmetoder som är mer framgångsrika för att främja språkutvecklingen, och det finns skolor som redan i dag har bra resultat och hög kompetens.

Vi vill därför att regeringen ger Skolverket i uppdrag att utreda hur vi kan höja lärarnas kompetens samt sammanställa och sprida kunskap om forskning och framgångsrika undervisningsmetoder för att undervisa nyanlända elever så att det kommer alla skolor till del.

5. Uppföljning av de föreslagna lagändringarna, punkt 6 (V)
av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3018 av Daniel Riazat m.fl. (V).

Ställningstagande

Propositionens förslag förbättrar förutsättningarna för att nyanlända ska få en bra start i den svenska skolan. Det är dock fortfarande upp till skolorna och kommunerna att tillämpa bestämmelserna på ett bra sätt, och där känner Vänsterpartiet ändå fortfarande oro.

Många elever som kommer till Sverige efter sju års ålder får i dag gå alldeles för länge i förberedelseklasser. I dessa klasser samlas elever med olika förkunskaper och förutsättningar. Jag ser en risk för att förberedelseklasser överanvänds på bekostnad av elevernas möjligheter att delta i den ordinarie undervisningen med studiehandledning på sitt modersmål. Studiehandledningen är i dag mycket eftersatt. Vänsterpartiets långsiktiga ambition är att samtliga elever i grundskolan och gymnasieskolan som kommer till Sverige efter sju års ålder ska få tillgång till studiehandledning på sitt modersmål. Vänsterpartiet har tidigare även presenterat satsningar på att förbättra situationen vad gäller studiehandledningen.

Även möjligheten att använda prioriterade timplaner, där studietid omfördelas från andra ämnen till svenska eller svenska som andraspråk under en tid, riskerar att överanvändas så länge man inte förbättrar situationen när det gäller studiehandledning.

Det är framför allt med anledning av dessa farhågor, men även för att propositionens förslag i övrigt ska tillämpas på ett bra sätt, som jag anser att det är mycket angeläget att de föreslagna förändringarna i skollagen tidigt följs upp. En uppföljning bör kunna göras under 2018.

Regeringen bör vidta de åtgärder som behövs med anledning av vad jag har anfört.

6. Kvaliteten i gymnasieskolans introduktionsprogram, punkt 7 (M, C, FP, KD)

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M) och Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2574 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 8.

Ställningstagande

Alliansen anser att det behövs en rad satsningar med särskild koppling till utbildningsområdet för att få till en framgångsrik integration som förhindrar utslagning. Det handlar t.ex. om att förbättra kvaliteten i de gymnasiala introduktionsprogrammen, särskilt inom språkintröduktion.

Regeringen bör vidta de åtgärder som behövs med anledning av vad vi har anfört.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2014/15:45 Utbildning för nyanlända elever–mottagande och skolgång:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Följdmotionerna

2014/15:3018 av Daniel Riazat m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp de föreslagna ändringarna i skollagen.

2014/15:3030 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elever som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning inte bör omfattas av begreppet nyanländ.

2014/15:3031 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet på obligatorisk kartläggning av nyanlända elever bör utökas till att gälla även sexåringar och ungdomar upp till 18 år.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om maxtid i förberedelseklass och kontinuerlig utvärdering av nyanlända elevers möjligheter att gå över i ordinarie klass.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att genomföra en nationell satsning på förberedelseklasser i språk på intensivnivå för nyanlända elever.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att utreda hur vi kan höja lärarnas kompetens och sammanställa och sprida kunskap om forskning och framgångsrika undervisningsmetoder för att undervisa nyanlända elever så att det kommer alla skolor till del.

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:2574 av Ulf KristerSSon m.fl. (M, C, FP, KD):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra kvaliteten i de gymnasiala introduktionsprogrammen, i synnerhet inom språkintröduktion.

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får en placering i lämplig årskurs och undervisningsgrupp.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förtydliga regelverket kring förberedelseklasser och öka möjligheterna för nyanlända att under en period få fokusera mer på ämnet svenska.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 3 kap. 1, 5, 6 och 8 §§, 10 kap. 5 och 31 §§, 11 kap. 7 och 30 §§, 12 kap. 5 §, 13 kap. 5 § och 17 kap. 3 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 3 kap. 12 a–12 f §§, och närmast före 3 kap. 6, 12 a–12 c, 12 e och 12 f §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 3 kap. 7 § ska införas en ny rubrik som ska lyda "Omfattning och elevgrupp".

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 kap.****1 §**

I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområde (2 §),
- barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (3 §),
- information om barnets och elevens utveckling (4–5 §§),
- stöd i form av extra anpassningar (5 a §),
- särskilt stöd (6–12 §§, och
- allmänna bestämmelser om betyg (13–21 §§).

Bestämmelsen i 4 § om information gäller *inte* i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

5 §

Bestämmelsen i 4 § om information gäller *endast* i förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundskolsärskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Tillämpningsområde för bestämmelser om särskilt stöd

6 §

Bestämmelserna om särskilt stöd i 7–12 §§ gäller *inte* i förskolan, kommunal vuxenutbildning, sär-

Bestämmelserna i 7–12 §§ gäller *endast* i förskoleklassen, grundskolan, grundskolsärskolan, special-

¹ Senaste lydelse 2014:456.

skild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. skolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

8 §²

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Bestämmelserna i första–tredje styckena och i 9–12 §§ ska inte tillämpas, om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom en åtgärd till stöd för nyanlända och andra elever vars kunskaper har bedömts enligt 12 c §.

Mottagande och undervisning av nyanlända och vissa andra elever

Definition av nyanländ

12 a §

Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 §.

² Senaste lydelse 2014:456.

Tillämpningsområde för bestämmelser som rör nyanlända och vissa andra elever

12 b §

Bestämmelserna i 12 c–12 f §§ gäller endast i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

Bedömning av en elevs kunskaper

12 c §

En nyanländ elevs kunskaper ska bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig.

Om det behövs ska en sådan bedömning göras även för en elev som

1. har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här senast vid höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år, eller

2. efter skolgång i Sverige har varit bosatt utomlands och där efter har återvänt till Sverige för att återuppta sin utbildning här.

Rektorn ansvarar för att bedömningar görs enligt första och andra styckena.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

12 d §

En bedömning enligt 12 c § ska göras skyndsamt. För en nyanländ elev och för en elev som avses i 12 c § andra stycket 2 ska bedömningen göras i sådan tid att beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp kan fattas enligt 12 e §. För en elev som avses i 12 c § andra stycket 1 ska bedömningen göras senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet i någon av de skolformer som anges

i 12 b §.

Resultatet av en bedömning enligt 12 c § ska beaktas vid beslut enligt 12 e § samt vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

Placering i årskurs och undervisningsgrupp

12 e §

En nyanländ elev och en elev, vars kunskaper har bedömts enligt 12 c § andra stycket 2 ska placeras i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt.

Rektorn ska besluta om en sådan elevs placering i årskurs så snart som möjligt och senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet i någon av de skolformer som anges i 12 b §. Eleven ska inom samma tid placeras i den undervisningsgrupp som eleven normalt ska tillhöra.

Förberedelseklass

12 f §

Rektorn får besluta att en elev vars kunskaper bedömts enligt 12 c § delvis ska undervisas i förberedelseklass, om eleven saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen.

En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper i svenska för att på heltid kunna delta i undervisningen i det ämnet i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till.

En elev får inte ges undervisning i förberedelseklass längre tid än två år.

10 kap.**5 §³**

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 785 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Bestämmelser om fördelning av undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1.

31 §

Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 30 § andra stycket. Detsamma ska gälla den som har tagits emot i förskoleklassen och som ska fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet.

Rätten enligt första stycket att gå kvar vid en skolenhet gäller inte för en elev som med stöd av 3 kap. 12 e § ska placeras i en årskurs som inte anordnas vid skolenheten.

11 kap.**7 §⁴**

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundsärskolan ska vara minst 6 785 timmar. För en elev i inriktningen träningskolan ska den totala undervisningstiden dock vara minst 6 665 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

³ Senaste lydelse 2013:248.

⁴ Senaste lydelse 2013:248.

30 §

Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 29 § andra stycket. Detsamma ska gälla den som har tagits emot vid en skolenhet med förskoleklass och som ska fortsätta sin utbildning i grundsärskolan vid samma skolenhet.

Rätten enligt första stycket att gå kvar vid en skolenhet gäller inte för en elev som med stöd av 3 kap. 12 e § ska placeras i en årskurs som inte anordnas vid skolenheten.

12 kap.

5 §⁵

Den totala undervisningstiden för varje elev i specialskolan ska vara minst 7 965 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § tredje stycket ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

13 kap.

5 §⁶

Den totala undervisningstiden för varje elev i sameskolan ska vara minst 4 320 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

⁵ Senaste lydelse 2013:248.

⁶ Senaste lydelse 2013:248.

17 kap.**3 §**

Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med

– *preparandutbildning* att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet,

– *programinriktat individuellt val* att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet,

– *yrkesintroduktion* att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram,

– *individuellt alternativ* att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden, och

– *språkin introduktion* att ge *– språkin introduktion* att ge *invandrarungdomar som nyligen anlänt till Sverige* en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

12 §

Språkin introduktion står öppen för *ungdomar som nyligen har anlänt till Sverige* och som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 § och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Språkin introduktion står öppen för *nyanlända ungdomar* som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 § och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning. *Om det finns särskilda skäl får även andra elever gå språkin introduktion.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.